

Človek kot posameznik ima neizmerno moč

Njen gledališki dom je Slovensko mladinsko gledališče, nekoč so bili tudi jugoslovanski odri in filmsko platno, a kariera se ji je zaradi predolgega jezika prelomila. Začela je pisati, postala prva ženska z Grumovo nagrado, najvišjim priznanjem za dramo, in širila delovanje. Po specializaciji na pedagoški akademiji je deset let delala z otroki in odraslimi s posebnimi potrebami, na področju pedagoško-terapevtskega dela vztrajala osemnajst let, med vojno v Bosni ustanovila gledališko skupino Nepopravljivi optimisti in stopnjevala družbeno aktivnost, raziskovanje in pisanje. Njena zadnja knjiga **Skrito povelje**, razprodana in ponatisnjena, je zgodba o sestreljeni gazeli, ki jo je pilotiral njen svak Toni Mrlak, in hkrati je mnogo več: obvezno čtivo za vse državljane Slovenije.

Tekst: **MIŠA ČERMAK**, Foto: **ŠIMEN ZUPANČIČ**

»Zares ponosna sem pa na apel za odprtje humanitarnih koridorjev na Kosovu.« V družbeno angažiranem delu življenja je Draga Potočnjak, igralka, pisateljica in aktivna državljanka, kot posameznica premaknila marsikatero mejo možnega. Leta 1998, med vojno na Kosovu, je bila Slovenija nestalna članica v varnostnem svetu OZN, Draga je napisala odprto pismo, poziv dr. Danilu Türku in dr. Ernestu Petriču, ki sta predstavljala Slovenijo. »Svoj poziv sem naslovlila: Če obstaja, uporabite moč VS. Podpisalo ga je veliko slovenskih nevladnih organizacij in posameznikov. Dr. Danilo Türk je v imenu Slovenije vložil predlog za odprtje koridorjev na sejo varnostnega sveta, podprla nas je Kitajska in čez nekaj dni so koridorje zares odprli. Humanitarna pomoč je prišla do 70.000 predvsem žena in otrok, ki so bili v gorah, v srbskem obroču!« Ne-pojmljivo! »Tokrat sem se naučila, da lahko en človek ogromno naredi! Zavedela sem se, da ima posameznik neizmerno moč!« Draga, delovala je še v KUD France Prešern pri projektu Pregnanci (bila je soustanoviteljica), se je takrat sramežljivo umaknila pred uspehom in kasneje to obžalovala. »Neka gospa je akcijo izrabila za svojo promocijo, česar takrat nisem pričakovala. Sebe sem namreč napisala na tretje mesto, za Projekt Pregnanci in Urad za žensko politiko. No, sem se pa naučila, da se ni treba sramežljivo umikati, če kaj dobrega narediš.«

Poštenost tlakuje pogum. Že takrat, v devetdesetih, se je kazala pot razvoja Slovenije, pravzaprav nekaterih njenih posameznikov: kitenje s tujim perjem, manipulacije, kraje in laži so nas pripeljali do stanja, v katerem živi Slovenija danes. »Zdaj, ko predstavljam knjigo **Skrito povelje**, povem, da lahko en človek naredi vse, kar se odloči, res ogromno! V devetdesetih so nas z nastankom globalizacije začeli pitati s tem, da en človek ne pomeni nič, ker je to pač ustrezalo družbenim spremembam, ki so se pripravljale. V vseh teh letih smo pozabili, da človek, posameznik, lahko pomaga in spreminja svet: če pogle-

Page: 11

Reach: 125000

Country: SLOVENIA

Size: 813 cm2

2 / 4

damo, kaj vse so bili sposobni narediti posamezni politiki, kaj so bili v negativnem smislu sposobni narediti z izbrisanimi, pa pri nedovoljeni trgovini z orožjem, je jasno, da ima človek vedno uporabi. Toda za delovanje v skupno dobro je treba abstrahirati strah, si zaupati in vztrajati, seveda pa je pomemben tudi občutek varnosti. Dragi so pomagali redna zaposlitev v SMG, redna plača, občutek, da lahko preživi. »Ljudje se prav zato danes počutijo tako nemočne, ker so izgubili socialno varnost: na primer umetniki, ki nimajo osnovne socialne varnosti, nimajo prave moči niti za ustvarjanje. Neskončno sem hvaležna, da sem redno zaposlena v gledališču. Morda kot igralka nisem delala, kot bi lahko; prvih deset let sem imela zelo uspešno kariero, a sem si jo verjetno zaradi dolgega jezika precej uničila.« Draga ceni socialno varnost ne le zato, ker tlakuje pot pogumu, ampak tudi zato, ker jo v primarni družini niso imeli. »Mama je bila snažilka, oče delavec, trije otroci, bili smo priseljenci iz druge republike. Pridobili smo socialni čut – če greš na birmo z zimskimi gumenimi čevlji, te to določi. In te krepi. Ko sem bila na robu obupa, mi je prijazen človek rekel, da ima vsak svoj križ, a pomembno je, kako ga nosiš.« Svoj križ nosi pokončno in odločno, v ospredje svojega življenja postavlja delovanje v skupno dobro. »Ne uspeva pa mi najbolje na osebnem področju, naredila sem kar nekaj napak. Ne verjamem, da je človek popoln, vendar se borim, da bi mi uspelo. Strahov, na srečo, ne poznam.«

Laži, manipulacije. Če bi jo bilo strah, se namreč ne bi lotila dveletnega raziskovanja in triletnega pisanja knjige *Skrito povelje*. »Napisala sem jo zato, da povem resnico o sestrelitvi gazele, v kateri je leta 1991 umrl moj svak, pilot Toni Mrlak, mož moje starejše sestre Mile, ob njem je umrl tudi Bojanče Sibinovski. Sestrelitev je bila namerna, v knjigi mi uspe to dokazati – kdor ne verjame, naj jo prebere.« Knjigo je napisala zato, da bosta Tonijeva in Milina otroka ter njuni vnuki lahko vsakomur odkrito pogledali v obraz in »bili ponosni na svojega očeta in deda, ki je kot pripadnik JLA delal za slovensko stran od avgusta leta 1990. Skoraj dve desetletji se ga je namreč obravnavalo kot izdajalca, čeprav mu je država že leta 1994 postavila spomenik v Rožni dolini v Ljubljani, na kraju sestrelitve. Zanimali so, da je Toni sodeloval s TO (Teritorialna obramba):

Janez Janša v vseh treh izdajah knjige Premiki zanika, da je Toni sodeloval s TO. Zaradi tega ključnega podatka se je kasneje pisala lažna zgodovina zgodbe o sestrelitvi gazele – vse do moje knjige *Skrito povelje*.« Knjigo je napisala tudi z mislijo na Slovenijo. »Tonijeva zgodba je vzorčni primer potvarjanja in laži, ki so se začeli v tej državi z njenim nastankom, z osamosvojitvijo. Kaže na nepravilnosti delovanja v sistemu države, predvsem na tožilstvu: tožilec Tomaž Miklavčič, predhodnik na položaju, ki ga je kasneje zasedla Barbara Brezigar, sestrelitve gazele ni raziskoval. Tonija so sestrelili pod pretvezo, da je preletaval stavbo predsedstva RS, a to je bila čista laž, sestrelili so ga 1400 metrov stran od zgradbe predsedstva – to je tako, kot če človeka ustreliš v hrbet.« Draga ne skriva grenkobe, začudenja nad dejanjem in ozadjem, ki ga razkrivajo mnogi raziskovalci in pisci naše osamosvojitvene zgodovine, tudi ona. »Povelje za sestrelitev je dal Anton Krkovič, kar je po dvajsetih letih tudi javno zapisal, namig za sestrelitev pa je dal Antonu Krkoviču Janez Janša.« Na nanizana dejstva v knjigi *Skrito povelje*, ki so podkrepjena z dokumentacijo in preverjenimi dokazi, ni nihče reagiral ali se zaradi njih opravičil. »Na to še čakamo. Moja sestra Mila je večkrat javno povedala, da bi razumela sestrelitev kot napako, čeprav ni bila, če bi se odgovorni za sestrelitev opravičili.« A opravičila ni bilo ne tedaj in ga ni niti danes. »Z veseljem bi/bom podala obtožni predlog na tožilstvo, kajti odvetniki in pravniki menijo, da sem zbrala dovolj dokazov.« Knjiga *Skrito povelje* je pripomogla k odstiranju resnice o naši osamosvojitvi, letih po njej, krajih, namernih manipulacijah in napakah, ki jih danes plačujemo vsi državljani Republike Slovenije. Toda kljub temu se situacija ni bistveno spremenila. »Dokler se tajno srečujejo na videz nezdržljivi politiki, kot so se menda pred kratkim srečali trije (imena so znana uredništvu, op. a.), in odločali o tem, zakaj njihove stranke ne bodo podprle sprememb zakona v zvezi s KPK, tako dolgo se stvari ne bodo spremenile. Dokler ljudje nasedajo temu, da katerakoli stranka, ki je v parlamentu, in kateri koli strankarski voditelj delujejo v imenu državljanov, predvsem tistih, ki so ogroženi, tako dolgo se stanje v državi ne bo spremenilo.« Tudi zato nadaljuje svoje iskanje resnice. »Skušam živeti po najpreprostejših načelih: kot otrok sem se naučila, kaj je prav in kaj ne – hvaležna sem svoji mami! Verjetno bom na tak način aktivno delovala, dokler bom živa.«

Mama Marija, Draga, spodaj mlajša sestra Neva in njen sin Martin

Draga spodaj na fotografiji, zgoraj starejša sestra Mila, fotografira Milin pokojni mož, pilot Toni Mrlak.

Draga se ogreva za nastop v Šeherezadi.

Draga z mamo

Draga s trimesečnim sinom Matevžem in nečakinjo Bredo

Nečak Tomaž, Draga, sin Matevž, nečakinja Breda in Matevževa polsestra Andreja

Page: 11

Reach: 125000

Country: SLOVENIA

Size: 813 cm2

4 / 4

